

Møtedato: 3. februar 2021

Arkivnr.:
2020/274

Saksbeh/tlf:
J. P. Monsen m. fl., 75 51 29 00

Sted/Dato:
Bodø, 27.1.2021

Styresak 4-2021

Budsjett 2021 - konsolidert

Formål

Denne styresaken fremmes for å gi styret i Helse Nord RHF en tilbakemelding på om krav og føringer fra styret er fulgt opp av helseforetakene i budsjett for 2021.

I saken gis en vurdering av helseforetakenes oppfyllelse av:

- Aktivitet og prioritering
- Resultatkrav
- Omstillingsplaner opp mot helsefaglige krav og føringer

Vurderingene av konsolidert budsjett skal bidra til at virksomheten baseres på *kvalitet, trygghet og respekt*.

Bakgrunn

Styret i Helse Nord RHF vedtok budsjettpremisser for helseforetakene i *styresak 82-2020 Økonomisk langtidsplan 2021-2024 - inkl. rullering av investeringsplan 2021-2028* (styremøte 25. juni 2020) og i *styresak 134-2020 Budsjett 2021 foretaksgruppen, rammer og føringer* (styremøte 28. oktober 2020). Basert på disse premissene har styrene i helseforetakene behandlet budsjettoppleggene sine for 2021.

Beslutningsgrunnlag

Aktivitet og prioritering

Krav i oppdragsdokumentet fra eier er at Helse Nord skal *innrette sin virksomhet med sikte på å nå følgende overordnede styringsmål:*

1. *Redusere unødvendig venting og variasjon i kapasitetsutnyttelsen*
2. *Prioritere psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling*
3. *Bedre kvalitet og pasientsikkerhet*

Året 2020 har i stor grad vært preget av Covid-19-pandemien. Planer og tiltak for 2020 har delvis blitt satt på vent eller tatt lengre tid å gjennomføre enn opprinnelig planlagt. Helseforetakene har måttet omstille seg på flere områder, ved å øke beredskapen og ha stort fokus på smittevern. Dette har ført til etterslep i aktiviteten. Aktiviteten vil også i 2021 være sterkt påvirket av Covid-19-pandemien, og det er stor usikkerhet knyttet til aktivitetsplanene og de aktivitetsbaserte inntektene. Det er usikkert når situasjonen normaliseres og hvordan den "nye normalen" blir, dvs. den permanente innvirkningen på kostnads- og inntektsnivå. Det er også usikkerhet knyttet til hvor raskt etterslepet kan reduseres.

Helseforetakene jobber med å øke andelen digitale konsultasjoner. De økonomiske konsekvensene av dette er bare delvis innarbeidet i helseforetakenes budsjettopplegg, og kan således bidra positivt i omstillingsarbeidet framover.

Siden 2020 har vært ett år der aktiviteten har blitt svært påvirket av Covid-19-pandemien, har vi valgt å sammenligne aktiviteten med 2019. Helseforetakene planlegger med et samlet aktivitetsnivå i tråd med overslagsbevilgningen for aktivitetsbaserte inntekter fra eier. Sammenlignet med 2019 innebærer dette en videre vekst i aktiviteten som legger til rette for at ventetidene igjen kan reduseres. Arbeidet med kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet er et kontinuerlig arbeid i foretaksgruppen.

I oppdragsdokumentet for 2021 har Helse- og omsorgsdepartementet operasjonalisert kravet til prioritering av psykisk helsevern og rus slik:

«Det skal være høyere vekst i aktivitet innen psykisk helsevern og TSB enn for somatikk på regionnivå. Når det gjelder mål for kostnadsvekst, legges til grunn et særlig mål for å ta hensyn til pandemisituasjonen. Den prosentvise veksten i kostnader innen psykisk helsevern og TSB skal i Helse Nord RHF være høyere enn den var for somatikk i 2019, dvs. høyere enn 4,5 pst. Distriktpsikiatriske sentre og psykisk helsevern for barn og unge skal prioriteres innen psykisk helsevern. Gjennomsnittlig ventetid skal være lavere enn 40 dager for psykisk helsevern voksne, lavere enn 35 dager for psykisk helsevern barn og unge og lavere enn 30 dager for TSB.»

Planlagt aktivitetsnivå for egen somatisk aktivitet viser en vekst på om lag 2,5 % fra realisert aktivitet i 2019. Budsjett for poliklinisk aktivitet innen psykisk helsevern og rus er økt med 16 % fra realisert aktivitet i 2019. Helseforetakenes heldøgnsaktivitet innen psykisk helsevern og rus er planlagt på om lag samme nivå som i 2019.

Alle helseforetakene har budsjettert med en kostnadsvekst fra regnskap 2019 som er sterkere i psykisk helsevern og rus enn i somatikken. Samlet vurderer derfor adm. direktør at kravet til prioritering er ivaretatt. Bevisstheten om å ivareta psykisk helse og rus er stor, men det er likevel usikkerhet om prioriteringsregelen vil oppfylles på alle parametere for 2021. Det er også et mål om å øke aktiviteten i somatikk hvor etterslepet er størst etter pandemien. Sammen med god kvalitet i pasientbehandlingen, er kort ventetid for pasientene, et viktigere mål enn økte kostnader og vekst i bemanning.

Innleie

I behandling av styresak 134-2020 Budsjett 2021 foretaksgruppen, rammer og føringer (styremøte 28. oktober 2020), fattet styret følgende vedtakspunkt nr. 4: *Styret viser til vedtak 13 i sak styresak 82-2020 Økonomisk langtidsplan 2021-2024 - inkl. rullering av investeringsplanen 2021-2028 og forutsetter at adm. direktør har ekstra oppmerksomhet på at forutsetningen for kostnader til bemanning og innleie, samt aktivitet, er realistisk*

Helseforetakene har fulgt opp dette kravet ulikt. Finnmarkssykehuset har økt budsjettet betydelig, i hovedsak finansiert gjennom den særskilte bevilgningen for 2021 i forbindelse med pandemien. Det må legges til grunn at disse inntektene faller bort når pandemien er over, og den langsiktige utfordringen er fremdeles like stor.

Nordlandssykehuset har økt budsjettet for innleie fra firma, men har samtidig redusert budsjett for egen overtid. Nordlandssykehusets samlede lønns- og innleiebudsjetter vurderes som realistisk for 2021, gitt en normalisering av pandemisituasjonen.

UNN og Helgelandssykehuset har ikke økt budsjettet for innleie fra firma og har trolig ikke et realistisk budsjett for innleie 2021. Adm. direktør vurderer at det samlede lønn- og innleiebudsjetten til helseforetakene er realistiske, og vil følge opp regnskap og budsjett for innleie i styringsdialogen med helseforetakene.

Resultatkrav og omstilling

Styring og kontroll med ressursbruken er avgjørende for å kunne gjøre de riktige faglige prioriteringene og sikre høy kvalitet i pasientbehandlingen.

Helseforetakene har budsjettert i tråd med resultatkravene som ble vedtatt i styresak 82-2020. Foretaksgruppen budsjetterer samlet med 256 mill. kroner i overskudd, hvorav 166 mill. kroner er budsjettert sentralt i RHF.

Budsjettopplegget er som følge av pandemien beheftet med stor usikkerhet. Omstillingsutfordringen for å realisere resultatkravene anslås til i størrelsesorden 380 mill. kroner for 2021. Samlet utgjør dette krav til effektivisering 1,9 % av budsjettert omsetning for 2021. Helseforetakene har planlagt tiltak for 412 mill. kroner (risikovektet).

Omstillingsbehov og planlagte tiltak 2021 (mill kroner)	Sum omstillingsbehov	Effekt tiltak risikovektet	Budsjetterte driftsinntekter	Omstillingsbehov i % av budsjetterte driftsinntekter	Planlagte tiltak (risikovektet) i % av budsjetterte driftsinntekter
Finnmarkssykehuset HF	46	74	2 384	1,9 %	3,1 %
Universitetssykehuset Nord-Norge HF	175	175	8 386	2,1 %	2,1 %
Nordlandssykehuset HF	135	123	4 923	2,7 %	2,5 %
Helgelandssykehuset HF	20	35	2 269	0,9 %	1,5 %
Sykehusapotek Nord HF	1	1	618	0,2 %	0,2 %
Helse Nord IKT HF	1	1	801	0,1 %	0,1 %
Helse Nord RHF	3	3	2 428	0,1 %	0,1 %
Eliminering internt kjøp og salg	-	-	-1 447		
Sum	381	412	20 362	1,9 %	2,0 %

Et lavere lønnsoppgjør enn budsjettert i 2020 har bidratt både til et bedre økonomisk resultat i 2020, og bidrar også til å redusere risiko i opplegget for 2021.

Det er knyttet betydelig risiko til planlagte omstillingseffekter i Finnmarkssykehuset for 2021, og flere av tiltakene avhenger av en normalisering av driften. Den langsiktige utfordringen for helseforetaket er stor. Adm. direktør vil følge opp dette i styringsdialogen med helseforetaket.

Nordlandssykehuset har ikke tilstrekkelige tiltak sammenlignet med estimert omstillingsutfordringene. Det pågår arbeid med å redusere økte kostnader i 2021, samt redusere gjennomføringsrisiko i tiltaksplanen, og helseforetaket forventer at dette vil bidra til å løse restutfordringen for 2021. Adm. direktør vil følge opp dette i styringsdialogen med helseforetaket.

Helseforetakene har i sum laget omstillingsplaner for å løse utfordringene i foretaksgruppen, men det er knyttet betydelig usikkerhet til hvor raskt effektene kan oppnås, og da særlig i et år hvor pandemien fremdeles vil påvirke helseforetakenes virksomhet. Under forutsetning av at særskilt bevilgning til pandemikostnader er tilstrekkelig, vurderer adm. direktør at risiko for manglende økonomisk resultatoppnåelse for 2021, er moderat.

Helseforetakenes omstillingsplaner er akseptable i forhold til helsefaglige krav og føringer.

Andre forhold

Helse Nord IKT

Kostnadene til IKT-området øker i planen, og det redegjøres derfor nærmere om Helse Nord IKTs budsjettopplegg for 2021 her. I budsjettforslaget er inntektene og kostnadene økt som følge av regionale prioriteringer og planer innenfor IKT-området. IKT-satsningen stiller store krav til omstilling og organisasjonsutvikling i helseforetakene, for at tilhørende gevinstpotensial kan tas ut. Totalt er det lagt opp til en realøkning på ca. 54 mill. kroner budsjett 2021 sammenlignet med budsjett 2020.

Ved inngangen til 2020 hadde Helse Nord IKT om lag 294 årsverk. Ved utgangen av 2020 var det forventet drøyt 320 årsverk. I budsjettet for 2021 legges det opp til en gradvis økning i antall stillinger som vil gi om lag 340-345 årsverk ved utgangen av 2021.

Den planlagte økningen i bemanningen er knyttet til:

- Informasjonssikkerhet/sikkerhetsmonitorering
- Drift og forvaltning hasteinnførte løsninger
- Driftskonsekvenser av øvrige regionale prosjekter i regi av Helse Nord IKT og RHF
- Ressursbehov knyttet til prosjektporteføljen til Helse Nord IKT og RHF
- Økt kapasitet knyttet til Felles innboks-oppdrag
- Infrastruktur og administrativ støtte/ledelse

Sykehusapotek Nord

Helseforetaket har et budsjettopplegg med relativt lav risiko, men de påvirkes av pandemisituasjonen.inntektene i publikumsavdelingene reduseres som følge av færre pasienter og besøkende på sykehus. I tidligere oppdragsdokument er det stilt krav til at publikumsavdelingen i helseforetaket samlet skal gi overskudd. Med bakgrunn i dagens situasjon har helseforetaket ikke budsjettert med overskudd i publikumsavdeling i 2021. Adm. direktør tilrår at dette aksepteres. Det forventes at inntektene øker når situasjonen normaliseres.

Konsolidert budsjett

Tabellen nedenfor viser foretaksgruppens konsoliderte budsjett.

Foretaksgruppen (i 1000 kr)	Vedtatt Budsjett 2020	Konsolidert Budsjett 2021	Estimat regnskap 2020 (per nov 20)	Endring Bud 21-Bud 20	Endring Bud 21 - Estimert 20
Basisramme	13 261 483	13 921 895	13 657 280	5,0 %	1,9 %
Kvalitetsbasert finansiering	70 800	69 568	70 800	-1,7 %	-1,7 %
ISF egne pasienter	3 816 427	3 901 542	3 440 665	2,2 %	13,4 %
ISF av legemidler utenfor sykehus	185 942	190 694	204 537	2,6 %	-6,8 %
Gjæstepasientinntekter	90 387	91 277	98 387	1,0 %	-7,2 %
Polikliniske inntekter	316 770	316 967	324 238	0,1 %	-2,2 %
Utskrivningsklare pasienter	56 323	57 528	47 323	2,1 %	21,6 %
Inntekter "raskere tilbake"	0	650	3 000		-78,3 %
Andre øremerkede tilskudd	422 840	991 303	727 045	134,4 %	36,3 %
Andre driftsinntekter	913 595	895 764	811 325	-2,0 %	10,4 %
Sum driftsinntekter	19 134 568	20 437 189	19 384 599	6,8 %	5,4 %
Kjøp av offentlige helsetjenester	1 333 980	1 686 041	1 300 664	26,4 %	29,6 %
Kjøp av private helsetjenester	819 997	856 829	820 452	4,5 %	4,4 %
Varekostnader knyttet til aktivitet	1 666 871	1 879 478	1 832 624	12,8 %	2,6 %
Innleid arbeidskraft	92 915	248 109	317 950	167,0 %	-22,0 %
Lønn til fast ansatte	9 110 018	9 392 521	9 104 474	3,1 %	3,2 %
Overtid og ekstrahjelp	469 524	548 972	799 897	16,9 %	-31,4 %
Pensjon inkl arbeidsgiveravgift	1 476 239	1 438 775	1 050 150	-2,5 %	37,0 %
Off. tilskudd og ref. vedr arb kraft	-483 221	-515 161	-609 035	6,6 %	-15,4 %
Annen lønn	683 886	716 836	684 412	4,8 %	4,7 %
Sum lønn og innleie eksklusive pensjon	9 873 122	10 391 278	10 297 696	5,2 %	0,9 %
Avskrivninger	1 009 764	1 071 192	1 003 564	6,1 %	6,7 %
Nedskrivninger	0	0	0		
Andre driftskostnader	2 656 125	2 782 568	2 623 707	4,8 %	6,1 %
Sum driftskostnader	18 836 098	20 106 161	18 928 857	6,7 %	6,2 %
Driftsresultat	298 470	331 028	455 743	10,9 %	-27,4 %
Finansinntekter	11 874	226 020	18 874	1803,4 %	1097,5 %
Finanskostnader	74 396	301 476	74 567	305,2 %	304,3 %
Finansresultat	-62 522	-75 456	-55 693	20,7 %	35,5 %
Ordinært resultat	235 948	255 572	400 050	8,3 %	-36,1 %
Skattekostnad	-52	-428	50	718,3 %	
(Års)resultat	236 000	256 000	400 000	8,5 %	-36,0 %

Foretaksgruppen budsjetterer med driftsinntekter på 20,4 mrd. kroner. Planlagt overskudd på 256 mill. kroner utgjør 1,3 % av samlede driftsinntekter. Dette er en forutsetning for gjennomføring av investeringsplanen.

Likviditet

Likviditetsplanen for 2021 er at foretaksgruppens likviditetsreserve skal reduseres med anslagsvis 600 mill. kroner som følge av høye investeringer. Salg av eiendommer er planlagt i Finnmarkssykehuset og UNN, disse er beheftet med usikkerhet.

For å håndtere nødvendig likviditet til betaling av pensjonspremier økes driftskredittrammen til Helse Nord RHF med 231 mill. kroner fra 665 mill. kroner til 896 mill. kroner ved utgangen av 2021.

Likviditetsbudsjett 2021

Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	
Budsjettert resultat	256 000
Avskrivninger/ nedskrivninger	1 071 000
Endring fordring/kortsiktig gjeld som påvirker likviditet	-100 000
Diff pensjonskostnad/premie/bruk av premiefond	-231 000
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	996 000
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	
Ubrukte investeringsrammer pr 1.1.2021, estimat	-700 000
Investeringsbudsjett 2021	-2 171 000
Ubrukte investeringsrammer 31.12.21, estimat	200 000
Salg av eiendom	296 000
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-2 375 000
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	
Opptak av ny langsiktig gjeld	1 007 000
Tilskudd fra eksterne	
Avdrag lån	-202 300
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	804 700
Netto endring i kontanter 01.01.2021-31.12.2021	-574 300
IB 01.01.2021	438 000
UB 31.12.2021, budsjett	-136 300
<i>Ramme for kassakreditt per 31.12.2021</i>	896 000

Finmarkssykehuset vil ha marginal likviditet i 2021 og prognosen bygger på forutsetninger om at økonomisk resultatkrav oppnås, investeringsrammene holdes framover og planlagte salg av eiendom gjennomføres. Likviditetssituasjonen blir utfordrende, dersom en av disse forutsetningene svikter.

Nordlandssykehuset er også avhengig av balanse i drift og at investeringsplan følges for å ha tilstrekkelig likviditet i 2021.

Øvrige helseforetak forventes å ha tilstrekkelig likviditetsreserve i 2021.

Medbestemmelse

Budsjettpremisse er drøftet med konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF i to omganger:

- A. *Økonomisk langtidsplan 2021-2024 - inkl. rullering av investeringsplan 2021-2028* ble drøftet med de konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF, den 24. juni 2020. Drøftingsprotokollen ble lagt frem for styret i Helse Nord RHF i styremøte 25. juni 2020, jf. *styresak 98-2020/8 Referatsaker* ad. Protokoll fra

drøftingsmøte 24. juni 2020 ad. Økonomisk langtidsplan 2021-2024 og investeringsplan 2021-2028.

- B. *Budsjett 2021, foretaksgruppen, rammer og føringer* ble drøftet med de konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF, den 27. oktober 2020. Drøftingsprotokollen ble lagt frem for styret i Helse Nord RHF i styremøte 28. oktober 2020, jf. *styresak 148-2020/7 Referatsaker* Protokoll fra drøftingsmøte 27. oktober 2020 ad. budsjett 2021 foretaksgruppen, rammer og føringer.

Brukermedvirkning

Budsjettpremissene ble behandlet av Regionalt brukerutvalg i Helse Nord RHF i to omganger:

- A. *Økonomisk langtidsplan 2021-2024, inkludert rullering av investeringsplan 2021-2028* ble behandlet i det Regionale brukerutvalget i Helse Nord RHF, den 17. juni 2020, jf. jf. RBU-sak 40-2020, 13. mai 2020 som orienteringssak. Protokoll fra RBU-møtet ble lagt frem for styret i Helse Nord RHF i styremøte 25. juni 2020, jf. *styresak 98-2020/5 Referatsaker* ad. Protokoll fra møte i Regionalt brukerutvalg i Helse Nord RHF 17. juni 2020.
- B. *Budsjett 2021 foretaksgruppen - rammer og føringer* ble behandlet i det Regionale brukerutvalget i Helse Nord RHF, den 21. oktober 2020, jf. RBU-sak 74-2020. Protokoll fra RBU-møtet ble lagt frem for styret i Helse Nord RHF i styremøte 28. oktober 2020, jf. *styresak 148-2020/2 Referatsaker* ad. Protokoll fra møte i Regionalt brukerutvalg 21. oktober 2020.

Adm. direktørs vurdering

Adm. direktør vurderer at helseforetakene i hovedsak har lagt virksomhetsplaner i tråd med oppdraget. Det planlegges aktivitetsvekst som legger til rette for videre reduksjon av ventetider, og reduksjon av etterslep som følge av pandemien.

Budsjettoplegget for 2021 er beheftet med stor usikkerhet som følge av pandemien. Adm. direktør vil følge opp avvik fra kravene når det gjelder innleie og øvrige risikoområder i helseforetakene i styringsdialogen.

Styret i Helse Nord RHF inviteres til å fatte følgende vedtak:

1. Styret i Helse Nord RHF godkjenner konsolidert budsjett 2021.
2. Styret i Helse Nord RHF ber adm. direktør om særlig å følge opp prioritering av psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling i 2021.
3. Styret i Helse Nord RHF viser til vedtak i sak 134-2020 og ber adm. direktør følge opp at Helgelandssykehuset og Universitetssykehuset Nord-Norge har realistiske budsjett for innleie fra firma.
4. Styret i Helse Nord RHF aksepterer at publikumsavdelingen i Sykehusapotek Nord HF ikke budsjetterer med overskudd i 2021 som følge av effekter av pandemisituasjonen.

Bodø, den 27. januar 2021

Cecilie Daae
adm. direktør